

NANDAGÓPA: NEM VAGYOK ROBOT?

[HTTP://NANDAGOPA.HU/NEM-VAGYOK-ROBOT-NOVELLA/](http://nandagopa.hu/nem-vagyok-robot-novella/)

Zs. Kovács Gabriella, a biológia és a fizika diplomás szaktanára villámló tekintettel nézett az íróasztala előtt feszengve álldogáló kamasz fiúra, akinek szeplői éktelen vörösséggel virítottak egyre fehéredő ábrázatán.

- Mi ez? – kérdezte emelt hangon, hogy csak úgy visszhangzott bele a tanári szoba. Közben úgy emelte fel az előtte heverő fehér lapot bal kezének hüvelyk és mutató ujjá közé csíptetve, mintha valami fölöttébb visszataszító dolgot kellene a kezében tartania. – Mi az Isten haragja ez, Zsombor?

A lapon mindössze egyetlen írott sor árválkodott. A kérdőre vont továbbra is némán tipródott, tekintetét zavartan a földre szegezve.

- Nos, mi ez? – csattant újra a kérdés, aminek hallatán a szomszédos íróasztalnál egy műanyag ételhordóból telefonjának képernyőjére meredve éppen ebédjét majszoló Nagyhegyi Tibor magyar és történelem tanár kezében megállt a villa. – Várom a magyarázatot!

A papíron, melyet a tanárnő véres rongyként tartott maga elé mindössze egyetlen sor virított: *„Elnézést kérek, de nem tudtam megírni a beadandó dolgozatot, mert nem tudtam letölteni a netről a hozzá való anyagokat.”*

- Talán nincs otthon Internet? És a könyvtárban sincs? És a mobilodon se? – és mivel a vallatottól továbbra sem érkezett válasz, Zs. Kovács Gabriella folytatta a dörgedelmes felelősségre vonást – Te olyan jó tanuló voltál mindig, az utóbbi időben meg olyan furcsán

viselkedsz! Szeretném – folytatta némileg lágyabb hangon –, ha megmagyaráznád ezt, vagy elmondanád, mi történt veled. Ezt úgy is kérdezem, mint az osztályfőnököd!

Zsombor igyekezett úgy körbepillantani a tanári szobában, hogy fejét lehetőleg ne kelljen megmozdítania, s mikor úgy látta, hogy a vallatás helyszínén hármukon kívül nincs más, tekintetét lassan a tanárnőre emelte, majd krákogott egyet és alig hallhatóan megszólalt.

- Nem tudtam letölteni, Gabi néni. Nem tudtam ...

- Igen, ezt írtad is. Csak ezt írtad a beadandó helyett! Szóval miért is?

- Mert – kezdett bele Zsombor a válaszba, ami láthatólag csak nagyon nehezen jött ki a száján -, mert nem bírtam eldönteni ...

- Mit! – türelmetlenkedett a tanárnő.

- Hát, hogy robot vagyok-e? – felelte Zsombor, s tekintetét hirtelen elkapva ismét a padlót kezdte bámulni, mintha a bátorságát a kopott linóleum karcolásai és hézagos illesztései között próbálná megtalálni.

- Miiii? – kérdezte elkerekedett szemmel Zs. Kovács Gabriella – Micsoda? Fiam, én több, mint húsz éve vagyok a pályán, de ilyen hülye kifogást még nem hallottam! Ennél még az is jobb lenne, ha arra hivatkoznál, hogy meghalt a nagymamád! Azt jobban el tudnám hinni, még úgy is, hogy tudom, már tíz éve meghalt! Nem tudtál valami értelmesebb mentséget kitalálni?

- De tanárnő! – védekezett kétségbeesetten Zsombor – Én tényleg..., tényleg nem tudom!

A fiú szeme sarkába könnyek gyűltek, de mielőtt elbőgte volna magát, arcára olyan kifejezés ült ki, minek láttán Zs. Kovács Gabriella haragja egy csapásra elpárolgott, és helyét valami megmagyarázhatatlanul furcsa érzés vette át. Rossz előérzet, kíváncsiság és csipetnyi félelem kavargott ebben az érzetben összevegyülve némi hitetlenséggel. Ez az érzés egyszerre úgy töltötte ki az elillanó düh helyén keletkezett vákuumot, hogy a tanárnő szinte fizikálisan is érezte ezt, valahol a gyomra tájékán.

- Mit nem tudsz? Magyarázd meg!

- Tanárnő – kezdte habogó válaszát a fiú – a feldolgozandókat az iskolai szerverre tetszett feltölteni.

- Igen, és?

- Onnan kellett volna letöltenem. De az capachával védett.

- Mi?

- Hát a spam robotok, meg a kéretlen regisztrációk miatt, tudja tanárnő!

- Nem vagyok informatika szakos.

- Ez olyan védelem-féle – makogta tovább Zsombor – hogy azok a programok, amik rosszindulatú túlterheléses támadásokat intéznek az egyes szerverek ellen ne tudják ezt, izé, szóval, hogy ez ki legyen védve.
 - Aha! – bölintott szemöldökét ráncolva az osztályfőnök, nagyvonalúan eltekintve attól, hogy az előzőleg elhangzott mondat magyartalanságát a fiú orra alá dörgölje. – Tovább!
 - A letöltéshez be kell pipálni, hogy nem vagyok robot!
 - És?
 - Nem tudtam bepipálni...
 - Hogyhogy?
 - Mert elgondolkoztam. Honnan tudhatom biztosan, hogy nem vagyok robot?
 - De fiam, ez hülyeség! – kiáltott fel türelmetlenül Gabriella – Már' mért lennél te robot?
 - Nem hagyott nyugodni a dolog, mert azt olvastam a wikipédián, hogy a robot egy elektromechanikai szerkezet, amely előzetes programozás alapján képes különböző feladatok végrehajtására.
 - De hogy lennél már te robot! Te szívatsz engem, fiam!
 - Nem, dehogy! – tiltakozott kétségbe esve Zsombor – Tulajdonképpen minden szempontból illik rám a leírás!
 - Micsoda? Te egy emberi lény vagy.
 - Szemüveget viselek, ami egy optikai eszköz. Okosórárt hordok, ami egy elektronikai eszköz és az életfunkcióimat monitorozza, anyám szerint ráadásul a mobilom is a kezemhez van nőve. Hallókészüléket használok, mert kicsit nagyot hallok – folytatta, miközben jobb mutatóujjával megérintette a füle mögül alig láthatóan kikandikáló apró dobozát -, így tulajdonképpen én egy kiborg vagyok!
 - Micsoda?
 - Kibernetikus organizmus. Gép és élőlény elegye. És a kiborg az már robot! És – folytatta belemelegedve – az is stimmel, hogy programozás alapján vagyok képes feladatokat végrehajtani. Anyám a programozást nevelésnek hívja, a tanárnő meg oktatásnak! Itt van például ez a beadandó, amit az alapján kell megcsinálni, amit az órán tanultunk. Ez a programozás, a beadandó meg maga a feladat. Ilyet magamtól biztosan nem csinálnék!
 - De te, te – most az osztályfőnök hebegett – hogy lehetnél már robot. Van anyád, vannak szüleid, vannak testvéreid!
- A fiú arcán árny suhant végig.
- Igen, erre én is gondoltam, de mi van ha – halkította le a hangját -, ha ők is csak robotok. A reprodukációs képesség önmagában nem bizonyítéka az emberi mivoltnak!

- Na, ebből elég! Nem is tudom, miért hallgatom ezt! Nem csináltad meg a feladatodat, és most mindenféle lehetetlenséggel próbálsz meg kidumálni!

- Miért, a tanárnő honnan tudja biztosan, hogy mi az ember? Honnan tudja magáról, hogy ember? – kérdezte nagyot sóhajtva a fiú.

- Onnan hogy, hogy... – a lendületesnek indult ríposzt azonban elakadt, mivel Zs. Kovács Gabriella hirtelen ráésmélt arra, hogy ezen a kérdésen soha életében nem gondolkodott még el.

A gyomortáji vákuum ismét visszatért, egy szempillantás alatt, de most mintha hirtelen forrósággal telítődött volna. Talán a válasz hiánya hevítette fel, talán a szégyenérzet, amit a tanár ösztönösen kell érezzen, ha valami evidens kérdésre nem tudja a választ. A tanárnő hirtelen úgy érezte, hogy hiátusának perzselő mivolta elviselhetetlen számára, és bármi áron menekülnie kell az érzéstől. Ez ugyanis félelemmel töltötte el, és félelmében azt tette, amit a féllélények tenni szoktak: támadott.

- Eh, mit veszködöm én veled! Nem az én dolgom, hogy ilyen sületlenségekkel foglalkozzak! Én fontos dolgokat...

- Pedig nagyon szeretném tudni! – vágott a szavába Zsombor, akinek zavara és félelme pont olyan iramban párolgott el, ahogy a tanárnőé növekedett – Szerintem ez nagyon fontos! Még fontosabb, mint a kovalens kötés! Miért nem tanulunk erről?

A szomszédos asztal felől koppanás hallatszott. Zs. Kovács Gabriella és Zsombor egyszerre fordult a hang forrása felé. Nagyhegyi Tibor az irodalom és a magyar nyelv tanára kissé túljátszott felháborodással ejtette ki a villát a jobb kezéből, majd teátrális mozdulatokkal törölgetni kezdte száját egy papírzsebkendővel, végül megszólalt.

- Ha figyelnél az óráimon, akkor nem beszélnél itt ilyen számárságokat! Mi az, hogy nem tanulunk arról, hogy mi az ember? Másról sem tanulunk! Ezek szerint nem értesz semmit az egészből – majd látván a reá meredő két egyformán értetlen szempárt, székén hátradőlve tovább folytatta – Na! Hát mi is az, amiről itt szó van? Például a szerelem!

- Még sosem voltam szerelmes, nem tudhatom! – rázta meg a fejét Zsombor.

- A kamaszok általában egyfolytában azok. Várd ki a végét...

- És a szerelem nem a hormonoktól van? A múltkor olvastam erről egy cikket. – vágott vissza Zsombor – Mondtam már, a reprodukció szerintem nem bizonyíték!

Zs. Kovács Gabriella magában elcsodálkozott azon, hogy ez a fiú miket olvas, és micsoda kifejezéseket használ, de mielőtt ezt szóvá tehetné volna, a magyartanár közbevágott.

- Á, szóval azt állítod, hogy ha kellő mennyiségű tesztoszteront, ösztrogént, dopamint, feniletilamint és szerotonint fecskendezek beléd, akkor szerelmes leszel a Cseszneki Erzsibe?

- A tanár úr is olvasta a cikket? – ezúttal Zsomboron volt az elképedés sora. Némileg el is vörösödött hozzá.

- Nem érdekes! De akkor azt magyarázd meg, hogy miért pont abba leszel szerelmes, akibe? Ez is a hormonokon múlik? Miért? Hogyan? Nem tudod?

- Hát nem...

- Költői kérdés volt! Már ha tudod, mi az!

Zsombor bólogatott és érdeklődve bámult a magyartanárra.

- Azt mondod, nem tudod, mitől vagy ember?

- Szeretet, jószág ... - kottyantotta közbe az osztályfőnöknő.

- Van egy kutyánk otthon – csapta le a labdát rögtön Zsombor -, Rojtos, a golden retriever, senkit sem ismerek, aki nála jobban szeret, vagy nála jószágosabb.

- Mondjuk ez inkább arra bizonyíték, hogy a kutya is ember! – kacsintott Tibor – Vagy már majdnem az. – Majd Zs. Kovács Gabriella kissé erőltetett nevetéséről tudomást sem véve tovább folytatta – Szóval, mit is csinál egy robot?

- Amire programozzák! A mai mesterséges intelligencia például már verset is tud írni, úgy hallottam.

- Püff neki. A verset pont fel akartam hozni bizonyítéknak, de megelőztél. Szóval akkor, ha van bármi, amit egy robot nem csinál, de te igen, akkor bizonyítottnak vehetjük ember mivoltodat?

Zsombor néhány pillanatig összeráncolt szemöldökkel gondolkodott, majd fejét rázva kibökte:

- Nem! Az még csak arra lenne bizonyíték, hogy nem vagyok robot.

- Ah, nem egyszerű veled! – sóhajtott Tibor – Tehát azt mondod, hogy a robot azt teszi, amire beprogramozták, igaz?

- Igaz.

- Tehát, amire nem programozták be, azt nem teszi, ugye?

- Azt hiszem, bár hallottam, hogy vannak tanuló algoritmusok, amik olyan összefüggések megállapítására képesek, amiket nem programoztak beléjük.

- Rendben, de gondolkodik-e a robot, vagy a tanuló algoritmus azon, hogy ki ő?

- Nem tudom.

- Miért tenne ilyet egy robot, vagy egy algoritmus, ha nem programozzák be erre? Származna ebből valami előnye, vagy haszna?

- Háát, ez mondjuk igaz. Azt hiszem, nem gondolkodik ezen.

- Hoppá! Akkor most megvagy, barátocskám! Mivel te gondolkodsz, töprengsz, sőt rágódsz azon, hogy te ember vagy-e, ezzel bizonyítottad, hogy nem vagy robot!

- Tényleg?!? – derült fel a fiú arca.

- Tényleg. Én úgy gondolom, hogy az emberi mivolt egyik legalapvetőbb bizonyítéka, hogy az ember önmagán töpreng. Ez egyébként normális, bár nem a te korodban szokták kezdeni. A kutya, lehet bármilyen odaadó, vagy szeretetre méltó, nem csinál ilyet. Legalábbis nem hiszem. Azaz az önreflexió – mert ezt így hívják – emberi mivoltod bizonyítéka, barátocskám.

- És hová vezet ez az ... önreflexió?

- Ez attól függ. Egyeseket a diliházba. De ebből lesznek versek, regények, dalok, színdarabok, zeneművek. De ebből lesznek a felismerések, az ideák, a nemes eszmék, ebből fakad a megbékélés. Sőt, ha már itt tartunk, szerintem az igaz szerelem is ebből fakad, és nem a hormonokból. És tudod, mit gondolok még! Hogy ha elég sokat nézelődsz odabenn, még a lelkedet is megpillanthatod egyszer. És akkor...

- Akkor? – kérdezte lélegzetvisszafojtva Zsombor.

- Akkor? Fiam akkor lehetsz egészen biztos benne, hogy nem vagy robot. Ez lesz a bizonyosság. Addig minden más csak spekuláció.

A tanárira csend borult. Mintha a három ember egy különös buborékba került volna, kívül téren és időn. A buborékok azonban már csak olyanok, hogy hamar szétpattannak. Most is ez történt, ahogy a szünet végét jelző csengő berregésének fűrészfogai belehasítottak a pillanatnyi végtelen csendjébe.

- Na, kössünk egy üzletet! – tolt hátra szuszogva székét Nagyhegyi Tibor felálláshoz készülődve, miközben kezeivel az asztalon előtte lévő kijavított dolgozatokat kezdte stócba rendezni. – Ma szépen hazamész, megírod a beadandót biológiából, és jövő hét hétfőn leadod. Plusz írsz egy esszét ugyanekkorra arról, hogyan keresheti meg az ember a lelkét. Ha ezt teljesíted, akkor kijárom Gabi néninél, hogy ne kapj ezért a mostani mutatóványodért egyest. Áll az alku?

- És honnan vegyek ehhez anyagot?

- Mit tudom én! Keress valamit a neten. Guglizd ki. Vagy guglizd meg odabenn!

- Odabenn?

- Magadban. De legalább két oldal terjedelmű legyen! Megegyeztünk?

Zsombor komoly arccal bólintott.

- Akkor most, sipirc, mert a következő óráról nem mentelek ki!

A fiú köszönésfélét mormolt, majd kisetett a teremből. Nagyhegyi Tibor a dolgozatokat a hóna alá csapva ugyancsak az ajtó felé indult.

- El kell küldeni ezt a fiút az iskolapszichológushoz! – sóhajtotta Gabriella.

- Ugyan minek! – fordult vissza az ajtóból Nagyhegyi – Nincs ennek semmi baja, csak az, hogy gondolkodik. Filozófus. Az meg sajnos nem gyógyítható. Szegény gyerek! Az ilyesmit nem bocsájtják meg. Főleg nem a pszichológusok és a tanárok. – mondta és kitarta az ajtót.

- Azt az esszét – szólta utána Zs. Kovács Gabriella – én is el akarom olvasni!

Tibor biccentett, és kilépett az ajtón. Gabriella a helyén maradt. Pedig már indulnia kellett volna a következő órára. Máris elkésett. Máskor rohanvást indult volna az osztályterembe, most mégis a helyén maradt. Ülve. Befelé figyelt. Konstatálta, hogy gyomra tájékaról eltűnt a vákuum, megszűnt a forróság, és helyét várakozással teli izgatottság vette át. Tovább szemlélte ezt az izgatottságot, mert kíváncsi volt arra, mi is lehet az oka. Néhány pillanat múlva rájött: alig várta, hogy hétfő legyen, és elolvashassa végre azt az esszét. Tisztán érezte, hogy ez sokkal fontosabb számára, mint a kovalens kötés.